

90%D0%BB%D0%B5%D0%BA%D1%81%D0%B0%D0%BD%D0%B4%D1%80_%D0%92%D0%B8%D0%BA%D1%82%D0%BE%D1%80%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D1%87 [in Russian].

11. McLuhan, M. (1964) Understanding Media : Intentions of Man. New York. 318 p. [in English].

УДК 378:004.9:355.085.5

Сергій Марченко

здобувач кафедри педагогіки, професійної освіти та управління освітніми закладами
Житомирського державного університету імені Івана Франка
ORCID ID: 0000-0003-4597-3618
завідувач кафедри інформаційної боротьби
Житомирський військовий інститут імені С. П. Корольова,
marchenkov1978@ukr.net

ФОРМУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНИХ УМІНЬ МАЙБУТНЬОГО ОФЦЕРА ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ ЗА ДОПОМОГОЮ КЕЙС-МЕТОДУ

Стаття присвячена аналізу одного з ефективних методів ситуаційного навчання майбутніх офіцерів – кейс-методу. Розглядаються передумови застосування кейс-методу у системі професійної підготовки майбутніх офіцерів та формування у них інформаційно-аналітичних вмінь. Розкриваються сутність, ознаки та основні ідеї; визначаються переваги та недоліки при застосуванні даного методу у професійному навчанні курсантів вищого навчального закладу. Здійснюється класифікація кейс-методу та наводиться орієнтовний алгоритм роботи викладача та курсанта над кейсом. Нами спостерігається поєднання міжнародного досвіду використання ситуаційного методу з національною специфікою процесів навчання і виховання, ментальності, соціально-економічним розвитком країни.

Використання кейс-методу у процесі фахової підготовки майбутніх офіцерів сприяє орієнтації курсантів у реальних фактах, дозволяє курсантам змодельювати реальну ситуацію або проблему. У майбутніх офіцерів кейс-метод сприяє напрацюванню певних соціальних навичок: оцінка поведінки людей, вміння слухати, підтримувати дискусію або аргументувати протилежну думку, контролювати себе тощо.

Ключові слова: кейс, кейс-метод, майбутній офіцер, професійна підготовка, інформаційно-аналітичні вміння, інформаційно-аналітична діяльність, види кейсів, процес фахової підготовки.

Марченко Сергей. Формирование информационно-аналитических умений будущих офицеров Вооруженных сил Украины при помощи кейс метода

Статья посвящена анализу одного из эффективных методов ситуационного обучения будущих офицеров – кейс-метода. Рассматриваются предпосылки применения кейс-метода в системе профессиональной подготовки будущих офицеров и формирование у них информационно-аналитических умений. Раскрываются сущность и основные идеи; определяются преимущества и недостатки при применении данного метода в профессиональном обучении курсантов высшего учебного заведения. Осуществляется классификация кейс-метода и приводится ориентировочный алгоритм работы преподавателя и курсанта над кейсом. Нами наблюдается сочетание международного опыта использования ситуационного метода с национальной спецификой процессов обучения и воспитания, ментальности, социально-экономическим развитием страны.

Использование кейс-метода в процессе профессиональной подготовки будущих офицеров способствует ориентации курсантов в реальных фактах, позволяет курсантам смоделировать реальную ситуацию или проблему. У будущих офицеров кейс-метод способствует наработке определенных социальных навыков: оценка поведения людей, умение слушать, поддерживать дискуссию или аргументировать противоположное мнение, контролировать себя и тому подобное.

Ключевые слова: кейс, кейс-метод, будущий офицер, профессиональная подготовка, информационно-аналитические умения, информационно-аналитическая деятельность, виды кейсов, процесс профессиональной подготовки.

Постановка проблеми. Сучасний процес освіти перебуває в стані постійних змін, оновлення та впровадження нових методів. Ці зміни відбуваються з метою якісної та максимально швидкої підготовки сучасних фахівців, які будуть конкурентоспроможними та зможуть повноцінно реалізувати свій потенціал, мобільно реагувати на виклики інформаційного суспільства.

Стратегічні цілі розвитку Збройних Сил України вимагають зростання професійної підготовленості офіцерських кадрів. Від них вимагається сформованість професійних та інформаційно-аналітичних умінь та навичок і висока інформаційно-аналітична компетентність, яка забезпечить проведення якісного аналізу, ефективного планування службової діяльності, а також допоможе у прийнятті самостійних і нестандартних рішень.

Серед найбільш ефективних методів формування готовності майбутніх офіцерів до професійної діяльності як зарубіжні, так і вітчизняні вчені відзначають кейс-метод, або метод вивчення ситуацій, ділових історій.

Теоретичні засади застосування сучасних педагогічних технологій у навчальному процесі розкрито у працях І. Богданової, Е. Михайлова, В. Матірко, В. Полякова, Ю. Ткаченко. Активні групові методи навчання інтенсивно розробляли такі вчені-психологи як Н. Богомолова, Ю. Смелянов, Л. Касімова, Д. Кавтрадзе, А. Смолкін та ін.

Водночас, проблемою у формуванні інформаційно-аналітичних вмінь офіцерів є недостатньо розроблені в теорії та практиці професійної освіти методи навчання, що будуть спрямовані на набуття майбутніми офіцерами практичних навичок щодо виконання їх посадових обов'язків.

Саме тому метою нашої статті є аналіз навчального потенціалу кейс-методу при формуванні інформаційно-аналітичних вмінь в процесі фахової підготовки майбутніх офіцерів Збройних Сил України.

Цей метод використовується для формування відповідних сучасному рівню розвитку суспільства інформаційно-аналітичних вмінь, спрямованих на активну практичну діяльність, тому видається перспективним розроблення та впровадження в навчальний процес підготовки фахівців в галузі військової справи нових освітніх технологій.

Основним представником цього напрямку в педагогічній науці став видатний американський вчений Джон Дьюї. Педагогічна концепція педоцентризму Дж. Дьюї є провідною ланкою в процесі формування методу випадків і ситуацій при підготовці фахівця, "своєю діяльністю людина пізнає світ; саме діяльність людини є джерелом її знань, а тому сутність навчання лежить у реалізації основоположення "вчитися шляхом дії" [7].

Відомий сучасний український дослідник, проф. В. Ягупов так характеризує теорію навчання Дьюї: "...основна засада полягає у тому, щоб оптимально й ефективно управляти процесом навчання учнів з погляду функціонування їхньої психіки... Інша особливість цієї теорії полягає у цілеспрямованому формуванні мотивації навчання. Власне, відсутність такого елемента знецінює низку дидактичних концепцій. Остання особливість цієї концепції стосується її практичної спрямованості, що безпосередньо впливає на прискорення підготовки конкретних спеціалістів" [17].

Саме знання, які добуваємо власною дією, допомагають розв'язувати певні професійні ситуації, сприяють формуванню інформаційно-аналітичних умінь майбутнього офіцера. Часто повторювані подібні ситуації розвивають навички, які полегшують подальші дії. Тому важливою ознакою освітнього процесу є вміння використовувати попередній досвід особистості у нових ситуаціях, вміння аналізувати одержану інформацію. Моделювання ситуації висуває нові проблеми професійної спрямованості, зміст яких поповнюється новими знаннями, а також стає дослідницьким процесом.

Майбутній офіцер, спираючись на знання та вміння розв'язувати проблеми, вчиться критично ставитися до одержаної інформації, виділяти головне та другорядне в інформації [17]. Цьому сприяє застосування в освітньому процесі кейс-методу.

Розглянемо основні визначення даного поняття, які пропонують науковці.

В перекладі з англійської кейс – випадок, кейс-стаді – повчальний випадок. Класичним є визначення поняття "кейс-стаді", як опис ситуації, яка реально існувала. Однак, викладачі, які практикують кейсовий метод, по-різному розуміють його сутність. Так, Гарвардська Школа Бізнесу визначає метод кейсів як метод навчання, за якого студенти і викладачі приймають участь у безпосередньому обговоренні ділових ситуацій або завдань. Ці кейси, що зазвичай підготовлені у письмовій формі й складені на основі досвіду реальних людей, які працюють у сфері підприємництва, вивчаються, аналізуються та обговорюються студентами під керівництвом викладача [1].

Роль викладача полягає у спрямуванні бесіди або дискусії, наприклад, за допомогою проблемних запитань і контролю часу роботи над проблемою. Студенти, в свою чергу, повинні розуміти з самого початку, що відповідальність за прийняття рішення лежить на них, а викладач лише пояснює наслідки ризику прийняття необдуманих рішень.

Існують й інші термінологічні визначення методу кейсів. Так, на думку С. Яковлевої, кейс-метод – це метод навчання, застосування якого передбачає осмислення студентами реальної життєвої

ситуації. Опис цієї ситуації одночасно відображає не тільки певну практичну проблему, але й одночасно аналізує її [17].

За визначенням вчених Ш. Бобохужаєва, З. Юлдашева, кейс-метод – це сукупність умов та обов'язків, що описують конкретні, реальні обставини на даному етапі [3].

І. Гладкіх розглядає кейс-метод з методичної точки зору як спеціально підготовлений учбовий матеріал, що містить структурований опис ситуацій, які запозичені з реальної практики [5]. Кейс, на думку автора, є єдиним інформаційним комплексом, що дозволяє зрозуміти ситуацію [5].

Л. Бурковська зосереджує увагу на тому, що кейс-метод дає змогу максимально наблизити навчання до майбутньої професійної діяльності студентів [4].

Цієї ж думки дотримується Л. Пилипенко, який трактує кейс-метод як метод, що базується на аналізі конкретного ситуативного завдання (кейса), побудованого на реальній проблемі, яка повинна бути розглянута студентом з точки зору організації або певної посадової особи [9].

Використання кейс-методу у процесі фахової підготовки майбутніх офіцерів сприяє орієнтації курсантів на реальні факти, дозволяє курсантам змодельовати реальну ситуацію або проблему. Як свідчать психолого-педагогічні дослідження, знання та уміння набувають для тих, хто навчається, особистісного смислу і трансформуються у компоненти професійної культури тоді, коли засвоюються ними у професійному контексті. Якщо засвоєний матеріал безпосередньо пов'язаний з проблемами, які доведеться їм вирішувати у майбутній професійній діяльності, їхня пізнавальна активність суттєво підвищується. Це зумовлюється професійною мотивацією майбутніх фахівців, їх зацікавленістю в оволодінні ефективними методами і прийомами професійної діяльності. Отже, завдяки цьому, одночасно з формуванням пізнавальної мотивації відбувається розвиток професійної мотивації, що не менш важливо, ніж засвоєння професійних знань, умінь і навичок. Крім того, застосування кейс-методу розвиває аналітичні, дослідницькі, комунікативні навички, вміння аналізувати ситуацію, планувати стратегію і приймати управлінські рішення [1].

До професійно значущих вмінь майбутнього офіцера належать інформаційно-аналітичні вміння, які розглядаємо як інтелектуальне новоутворення, що полягає у здатності знаходити, досліджувати, аналізувати потрібну інформацію та ефективно застосовувати її у власній професійно спрямованій діяльності. Серед характеристик інформаційно-аналітичних вмінь найбільш професійно зорієнтованими є відкритість до нової інформації, нестандартні способи розв'язання поставлених завдань, здатність до формування власних ідей та обґрунтованого вибору на основі певної інформації, всебічного та глибинного аналізу інформації, спроможність до конструктивного діалогу завдяки всебічному аналізу наявних точок зору, спрямованість до самодіагностики у процесі формування власної системи знань.

Інформаційно-аналітичні вміння особистості – це специфічний різновид інтелектуальної, розумової діяльності людини, в процесі якої внаслідок певного алгоритму послідовних дій з пошуку, накопичення, зберігання, обробки, аналізу первинної інформації утворюється нова, вторинна аналітична інформація у формі аналітичної довідки, звіту, огляду, прогнозу тощо [6].

К. Платонов вважає, що інформаційно-аналітичні вміння виконують такі важливі функції:

- управлінську, яка забезпечує інформацією всі етапи управлінської діяльності;
- діагностичну, що спрямована на отримання об'єктивної інформації ситуації, що склалася, її діагностики;
- застерігаючу – виявляє проблеми, небезпеки, конфлікти, формує способи їх уникнення;
- пізнавально-ментальну, яка сприяє зміні розуміння сутності явищ, зміні ментальності особистості [10].

Отже, функція інформаційно-аналітичних вмінь зводиться до двох важливих чинників: отримувати прямий результат, що виникає як підсумок пошуків оптимального рішення, а також і непрямий результат – це зміна уяви про той об'єкт чи явище, які вони аналізували.

На думку вченого О. Сосніна, формування інформаційно-аналітичних умінь майбутнього офіцера можна розглядати як систему взаємопов'язаних елементів: соціального замовлення, мети, принципів, змісту, форм, методів, засобів, результату, а також педагогічних умов її реалізації [11].

Професійна діяльність майбутнього офіцера включає формування інформаційно-аналітичних вмінь за допомогою компонентів: цільового, змістовного, діяльнісного, результативного. Реалізація методики формування інформаційно-аналітичних вмінь передбачає виокремлення етапів формування досліджуваних умінь. Поняття “формування” часто у науковій літературі розглядається як процес, який є динамічною системою і складається з частин (етапів), об'єднаних спільною метою. Враховуючи теоретичні та практичні дослідження, виокремлюємо такі основні етапи формування інформаційно-

аналітичних умінь: інформаційно-теоретичний, процесуально-діяльнісний та аналітико-корекційний [6].

Нині спостерігається поєднання міжнародного досвіду використання ситуаційного методу з національною специфікою процесів навчання і виховання, ментальності, соціально-економічним розвитком країни загалом і системи освіти зокрема.

Українські фахівці розглядають кейс-метод у трьох аспектах: як специфічний метод навчання, як парадигму діяльності та способу мислення педагога і як сферу творчої діяльності, спрямованої на розв'язання сучасних проблем суспільства (освіти) [3].

Технологія роботи з кейсом у освітньому процесі включає в себе наступні етапи:

- індивідуальна самостійна робота курсантів з матеріалами кейса (ідентифікація проблеми, формулювання ключових альтернатив, пропозиція рішення або рекомендованої дії);
- робота в малих групах за погодженням бачення ключової проблеми та її рішень;
- презентація та експертиза результатів малих груп на загальній дискусії (в рамках навчальної групи) [10].

Кейс-метод дозволяє встановити оптимальне поєднання теоретичного і практичного аспектів навчання. Кейс-метод – це інструмент, що дозволяє застосувати теоретичні знання для вирішення практичних завдань. Метод сприяє розвитку в курсантів самостійного мислення, вміння вислуховувати і враховувати альтернативну точку зору, аргументовано висловити свою. За допомогою цього методу майбутні офіцери мають можливість проявити і удосконалити аналітичні та оціночні навички, навчитися працювати в команді, знаходити найбільш раціональне рішення порушеної проблеми [7].

Метод кейс-технології розвиває такі вміння: аналітичні – вміння відрізнити дані від інформації, класифікувати, виділяти суттєву та несуттєву інформацію, аналізувати, представляти і добувати її, знаходити пропуски інформації і вміння відновлювати їх, мислити ясно і логічно. Особливо це важливо для майбутнього офіцера, коли він отримує інформацію невисокої якості.

Кейс-метод впливає на формування вмінь використовувати теоретичні знання у повсякденній практичній діяльності. Так, у майбутніх офіцерів занижений порівняно з реальною ситуацією рівень складності проблеми, представленої в кейс-методі, що сприяє формуванню практичних навичок використання теорії, визначенні методів і прийомів відповідно до конкретної ситуації.

Кейс-метод розвиває творчі уміння в майбутніх офіцерів, навички в генерації альтернативних рішень, які не можна знайти логічним шляхом.

Серед комунікативних вмінь, якими повинен володіти майбутній офіцер, можна виділити такі як: вміння вести дискусію, переконувати оточуючих; використовувати наочний матеріал та інші медіа-засоби; кооперуватися у групи; захищати власну точку зору; переконувати опонентів; складати короткий, переконливий звіт та інше.

У майбутніх офіцерів кейс-метод сприяє напрацюванню певних соціальних навичок: оцінка поведінки людей, вміння слухати, підтримувати дискусію або аргументувати протилежну думку, контролювати себе тощо.

Звичайно, кейс-метод формує в майбутніх офіцерів навички самоаналізу. Незгода в дискусії сприяє усвідомленню та аналізу думки інших і своєї власної. Моральні й етичні проблеми, які виникають, вимагають формування соціальних навичок їх розв'язання. Технологія кейс-стаді робить основний акцент на самостійному мисленні, здатності доносити свої думки до аудиторії і конструктивно відповідати на критику своїх опонентів.

Кейс-метод дає можливість оптимально поєднувати теорію і практику, розвивати навички роботи з різноманітними джерелами інформації. Учасники навчального процесу не отримують готових знань, а вчаться їх добувати самостійно, прийняті рішення в життєвій ситуації швидше запам'ятовуються, ніж заучування правил. Процес вирішення проблеми, викладеної в кейсі, – це творчий процес пізнання, який має на увазі колективний характер пізнавальної діяльності. Отже, курсанти вчаться дотримуватися правил спілкування: працювати в групах, слухати співрозмовників, аргументувати свою точку зору, збудувавши логічні схеми вирішення проблеми, яка має неоднозначне рішення. На занятті курсанти не нудьгуватимуть, а будуть думати, аналізувати, розвивати навички ведення дискусії. І навіть невстигаючі зможуть брати участь в обговоренні питань, тому що немає однозначних відповідей, які треба вивчити. Вони самі зможуть запропонувати відповіді. У житті офіцерам знадобиться вміння логічно мислити, формулювати питання, аргументувати відповідь, робити власні висновки, відстоювати свою думку.

Висновки з дослідження і перспективи подальших розвідок у визначеному напрямі. Грунтуючись на всьому вищевикладеному, можна зробити висновок про те, що застосування кейс-технологій є одним із найбільш ефективних та дієвих методів навчання майбутніх офіцерів та одним з

найефективніших способів формування інформаційно-аналітичних умінь особистості. Адже зараз аналітична діяльність стала на шлях посиленого розвитку. Використання кейс-методу в процесі фахової підготовки курсантів сприяє перетворенню теоретичних знань на практичні, становленню професійних якостей, розвитку логічного мислення, дозволяє активізувати набуті знання для вирішення фахових завдань, тому викладач у своїй практиці має використовувати інноваційні методи навчання для забезпечення формування ключових компетентностей особистості, інформаційно-аналітичних умінь і навичок.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Абелль Д. Що необхідно для гарного кейсу? *ECCH AUTUMN FALL*. 1997. № 4. С.18-19.
2. Березюк О., Смоляр В., Шляхи модернізації освітньої системи України. *Тенденції модернізації національних освітніх систем*: збірник наукових праць. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2014. 158 с.
3. Юлдашев З. Ю., Бобохуджаев Ш. И., 2006. Инновационные методы обучения: особенности кейс-стади метода обучения и пути его практического использования. Ташкент: "IQTISOD-MOLIYA", 2006. 88 с.
4. Бурковська Л. Д. Технології дистанційного навчання. *Актуальні проблеми філології і перекладознавства*: Зб. наук. праць. Вип. 1. Хмельницький: ХНУ, 2005. С. 243-245.
5. Гладких И. В. Методические рекомендации по разработке учебных кейсов. *Вестник Санкт-Петербургского ун-та*. 2005. Вып. 2. 282 с.
6. Демешко І. М., 2003. Застосування інноваційної методики в курсі "Інформаційно-аналітична діяльність". *Наукові записки*. Кіровоград. 2003. Вип.147. С.57-62.
7. Зубар К. І. Інструктивні матеріали по впровадженню кейс-методу, 2006. 65 с.
8. Осіна Н.А. Кейс – метод як спосіб формування життєвих компетентностей учнів. *Методичні рекомендації*. 2008. 31с.
9. Пилипенко Л. И., Чернова О. А., Бердник Л. Ф. Метод кейс-стади в развитии инновационно-предпринимательской компетентности студента. *Высшее образование сегодня*. 2008. №5. С. 20-22.
10. Платонов К. К. Структура и развитие личности. АН СССР, Ин-т психологи. Москва : Наука, 1986. 254 с.
11. Соснін О. В. Національні інтереси в інформаційній сфері. *Віче*. 2011. № 9. С. 32-36.
12. Сурмин Ю. П.. Ситуаційний аналіз, или Анатолия Крейс-метода /под ред. д-ра социологических наук, профессора Сурмина Ю.П. Киев: Центр инноваций и развития, 2012. 286 с.
13. Терещенко В. І. Наука керувати. Київ : Знання, 1989. С.7.
14. Шевчук С. Кейс-метод як засіб зростання майстерності педагогіка професійної школи. *Педагогіка і психологія професійної освіти*. 2014. №3. С.1-9.
15. Шовкопляс О. І. Використання кейс-методу в процесі професійно-орієнтованого навчання англійській мові у вузі. *Вісник Луганського національного університету Тараса Шевченка. Філологічні науки*, 2013. Т. №14 (2). С. 207-212.
16. Ягупов В. В. Педагогіка: Навч. посібник. Київ : Либідь, 2002. 560 с.
17. Яковлева С. А. Особливості застосування кейс-методу у навчанні студентів психологічного факультету. *Акмеологія*. СПб: Санкт-Петербурзька акмеологічна академія. 2003. 324 с.

Marchenkov Sergiy. Case method in forming informational and analytical skills of future officer of the Armed Forces of Ukraine

The research problem is devoted to the case method study as one of the effective methods of situational training of future officers. Application of the case-method in the system of professional training of future officers and formation of informational and analytical skills are considered.

The advantages and disadvantages of applying this method in the professional training of cadets of higher education are determined. The case method is classified and the approximate algorithm of the teacher's and cadet's work on the case is given. We observe a combination of international experience of using the situational method with the national specificity of the processes of education and mentality, socio-economic development of the country.

The use of the case method in the process of professional training of future officers contributes to the orientation of cadets to the real facts, it allows the cadets to simulate a real situation or problem.

The case-method allows to mix theory and practice, to develop skills of work with various sources of information. The participants of the educational process do not get ready knowledge, but learn to acquire independently, the decisions made in a life situation are more effective for learning than memorizing the rules.

Besides, the case method forms self-examination skills for future officers. Disagreement in the discussion promotes awareness and analysis of the students' thoughts. The moral and ethical problems that arise require the formation of social skills to solve them. The case-study technology focuses on critical thinking, being able to explain students' thoughts to the audience and respond constructively to criticism of opponents.

In our research we define the technology of working with a case in the educational process. It includes the following stages: individual work of students with case materials (identification of a problem, formulation of key alternatives, suggestion of a solution or recommended action); working in small groups to define the key problem and its solutions; presentation and examination of the results of small groups at the general discussion (within the training group).

Also, the case method promotes the development of certain social skills such as assessing people's behavior, listening, discussing or reasoning, self-controlling, etc.

Keywords: *case, case-method, future officer, professional training, informational and analytical skills, informational and analytical activity, types of cases, process of professional training.*

REFERENCES

1. Abell, D. (1997). Sho neobhidno dlya garnogo kejsu? [What is needed for a good case?] // ECCH AUTUMN FALL. – 1997. - № 4.- S.18-19. [in Russian]
2. Berezyuk, O., Smolyar V. (2014). Shlyahi modernizatsiyi osvithnoyi sistemi Ukrayini [Ways to modernize education system of Ukraine] // Tendentsiyi modernizatsiyi nacionalnih osvithnih sistem: zbirnik naukovih prac / za red. O.S. Berezyuk, O.M. Vlasenko. – Zhitomir: Vid-vo ZhDU im. I. Franka, 2014. – 158 s.[in Ukrainian]
3. Bobohudzaev, Sh.(2006). Innovatsionnye metody obucheniya: osobennosti kejs-stadi metodaobucheniya i puti ego prakticheskogo ispolzovaniya [Innovative teaching methods: features of the case study method and ways of its practical use] / Sh.I. Bobohudzaev.[in Russian]
4. Burkovska, L.(2005). Tehnologiyi distantsijnogo navchannya [Distance learning technologies] / L.D. Burkovska // Aktualni problemi filologiyi i perekladovnavstva: Zb. nauk. prac. – Vip. 1. – Hmelnickij: HNU, 2005. – S. 243-245.[in Ukrainian]
5. Gladkih, I.(2005). Metodicheskie rekomendatsii po razrabotke uchebnyh kejsov [Guidelines for the development of training cases] /I.V.Gladkih // Vestnik Sankt-Peterburgskogo un-ta. – 2005. – Vyp. 2. – 282 s. [in Russian]
6. Demeshko, I. (2003). Zastosuvannya innovatsijnoyi metodiki v kursy «Informatsijno-analitschna diyalnist» [Application of innovative methodology in the course "Information-analytical activity"] / Inna Demeshko// Naukovi zapiski. –Kirovograd. – 2003. Vip.147. – S.57-62.[in Ukrainian]
7. Zubar, K.(2006).Instruktivni materiali po vprovadzhennyu kejs-metodu [Instructions for implementation of the case-method], 2006. – 65 s.[in Ukrainian]
8. Osina, N.(2008). Kejs – metod yak sposib formuvannya zhittyevih kompetentnostej uchniv. Metodichni rekomendatsiyi [Case is a method as a way of forming students' life competencies. Guidelines]. – 2008. – 31 s.[in Ukrainian]
9. Pilipenko, L.(2008). Metod kejs-stadi v razvitii innovatsionno-predprinimatelskoj kompetentnosti studenta [Case study method in the development of innovative entrepreneurial competence of a student] /L.I. Pilipenko, O.A. Chernova, L.F. Berdnik // Vysshee obrazovanie segodnya. – 2008. – №5. – S. 20-22.[in Russian]
10. Platonov, K.(1986). Struktura i razvitie lichnosti [The structure and development of personality] / A.D. Glotchkin; AN SSSR, In-t psihologi. – M. : Nauka, 1986. – 254 s.[in Russian]
11. Sosnin, O.(2011). Nacionalni interesi v informatsijnij sferi [National interests in information sphere] / Oleksandr Sosnin // Viche. – 2011. – № 9. – S. 32-36. [in Ukrainian]
12. Surmin, Yu.(2012). Situaconnyj analiz, ili Anatomiya Krejs-metoda [Situational analysis or case method Anatomy] / pod red. d-ra sociologicheskikh nauk, professora Surmina Yu.P. – Kiev: Centr innovatsij i razvitiya, 2012. – 286 s.[in Ukrainian]
13. Tereshenko, V.(1989). Nauka keruvati [Science of management].-K.: Znannya, 1989. s.7[in Ukrainian]
14. Shevchuk S., (2014). Kejs-metod yak zasib zrostannya majsternosti pedagogika profesijnoyi shkoli [Case method as a means of improving the skills of a teacher of a vocational school] / S.Shevchuk // Pedagogika i psihologiya profesijnoyi osviti. – 2014. –№3. – S.1-9.[in Ukrainian]
15. Shovkoplyas O., (2013). Viktoristannya kejs-metodu v procesi profesijno-oriyentovanogo navchannya anglijskij movi u vuzi [The use of the case-method in the process of vocational-oriented teaching

of English in high school] / O.I. Shovkoplyas // Visnik Luganskogo nacionalnogo universitetu Tarasa Shevchenka. Filologichni nauki, 2013. T. №14(2). – S. 207-212.[in Ukrainian]

16. Yagupov V., (2002). Pedagogika: Navch. posibnik [Pedagogy: a textbook]. – K.: Libid, 2002. – 560 s. [in Ukrainian]

17. Yakovleva S., (2003). Osoblivosti zastosuvannya kejs-metodu u navchanni studentiv psihologichnogo fakultetu [Features of application of the case-method in teaching of psychology faculty students] / S.A. Yakovleva // Akmeologiya, –2003 – SPab: Sankt-Peterburzka akmeologichna akademiya. – 2003. – 324 s.[in Ukrainian]

УДК 378: 57:37.013

Руслана Мельниченко

кандидат біологічних наук, доцент

ORCID ID: 0000-0003-3013-2015

доцент кафедри зоології, біологічного моніторингу та охорони природи

Житомирський державний університет імені Івана Франка, Україна

melnichenko1971@ukr.net

ЗАСТОСУВАННЯ ТЕХНОЛОГІЇ ПОРТФОЛІО ПРИ ПІДГОТОВЦІ ВЧИТЕЛЯ БІОЛОГІЇ

У статті систематизовано і узагальнено поняття “портфоліо” в освітньому процесі. Здійснено аналіз його структури і типології; обґрунтовано роль портфоліо у професійній підготовці учителів та узагальнено власний методичний досвід використання портфоліо при підготовці вчителів біології в Житомирському державному університеті імені Івана Франка. Портфоліо суттєво доповнює методи традиційного оцінювання і є об’єктивним критерієм визначення рівня сформованості професійної компетентності майбутніх учителів. Ця технологія сприяє систематизації знань; розвитку професійних умінь і креативності студентів; стимулює їхню науково-дослідницьку діяльність і рефлексію; сприяє саморозвитку студентів і виробленню власного педагогічного стилю.

Ключові слова: портфоліо, підготовка вчителя біології, педагогічна технологія, автентичне оцінювання, професійна компетентність.

Мельниченко Руслана. Применение технологии портфолио при подготовке учителя биологии.

В статье систематизировано и обобщено понятие “портфолио” в образовательном процессе. Осуществлен анализ его структуры и типологии; обоснована роль портфолио в профессиональной подготовке учителей и обобщен собственный методический опыт использования портфолио при подготовке учителей биологии в Житомирском государственном университете имени Ивана Франка. Портфолио существенно дополняет методы традиционного оценивания и является объективным критерием определения уровня сформированности профессиональной компетентности будущих учителей. Эта технология способствует систематизации знаний; развитию профессиональных умений и креативности студентов; стимулирует их научно-исследовательскую деятельность и рефлексию; способствует саморазвитию студентов и выработке собственного педагогического стиля.

Ключевые слова: портфолио, подготовка учителя биологии, педагогическая технология, аутентичное оценивание, профессиональная компетентность.

Постановка проблеми. В умовах реформування освіти в Україні важливими завданнями, що стоять перед суспільством, є підвищення якості шкільної освіти та зростання рівня професійної компетентності вчителя. Це можливо лише за умови оновлення форм, методів, технологій підготовки майбутнього вчителя ще у закладах вищої освіти; побудові освітнього процесу із застосуванням студентоцентричного та особистісно зорієнтованого підходів. При цьому здобувач вищої освіти виступає як суб’єкт освітнього процесу зі своїми власними унікальними інтересами, потребами і досвідом, як його самостійний і відповідальний учасник. Для успішної професійної підготовки кваліфікованих фахівців в сучасних економічних і соціальних умовах на перший план виходить особистість студента, його працездатність, креативність, здатність до неперервної освіти, самостійності у прийнятті рішень і їх виконання.